

Bezglutēna diētas nozīme ar celiakiju slimo bērnu veselības nodrošināšanā

Dr. Ieva Eglīte

BKUS Bērnu gastroenteroloģijas virsārste

Rīgā, 2013.gada 4.oktobrī.

Celiakija: definīcija

ESPGHAN Guidelines for the Diagnosis of Coeliac Disease. JPGN, Vol 54, No1 January 2012.

Imunoloģisku mehānismu noteikta sistēmiska saslīmšana, ko izraisa glutēns un līdzīgie prolamīni ģenētiski predisponētiem indivīdiem un ko raksturo:

- 1) dažādu glutēna atkarīgu simptomu un pazīmju kombinācija;
- 2) specifisko antivielu klātbūtne;
- 3) HLA DQ2/ DQ8 haplotipi;
- 4) enteropātija;
- 5) uzlabošanās, lietojot bezglutēna uzturu.

Nepieciešami 4 no 5 kritērijiem.

Celiakija ir visretākā, bet vissmagākā no funkcionālām hroniskām dispepsijām bērniem pēc 1 g.v. (1934)

- Aholija (*Cheadle*)
- Aizkuņģa dziedzeru infantilisms (*Bramwell*)
- Hroniska gastrointestināla dispepsija (*R.Schuetz*)
- Zarnu infantilisms (*Herter*)
- Hroniska smaga gremošanas mazspēja bērniem pēc zīdaiņu vecuma (*Heubner*) 1903-1909

“ slimie bērni ir neierasti mierīgi un uzlūko ārstu ar skatienu, kas pauž nogurumu, bažas un neuzticību” *Maladie coeliaque ,écrit par Paul Rohmer, 1934, Paris*

Virssvars un celiakija?

Čikāgas celiakijas pētījumu centrs (2002-2011):

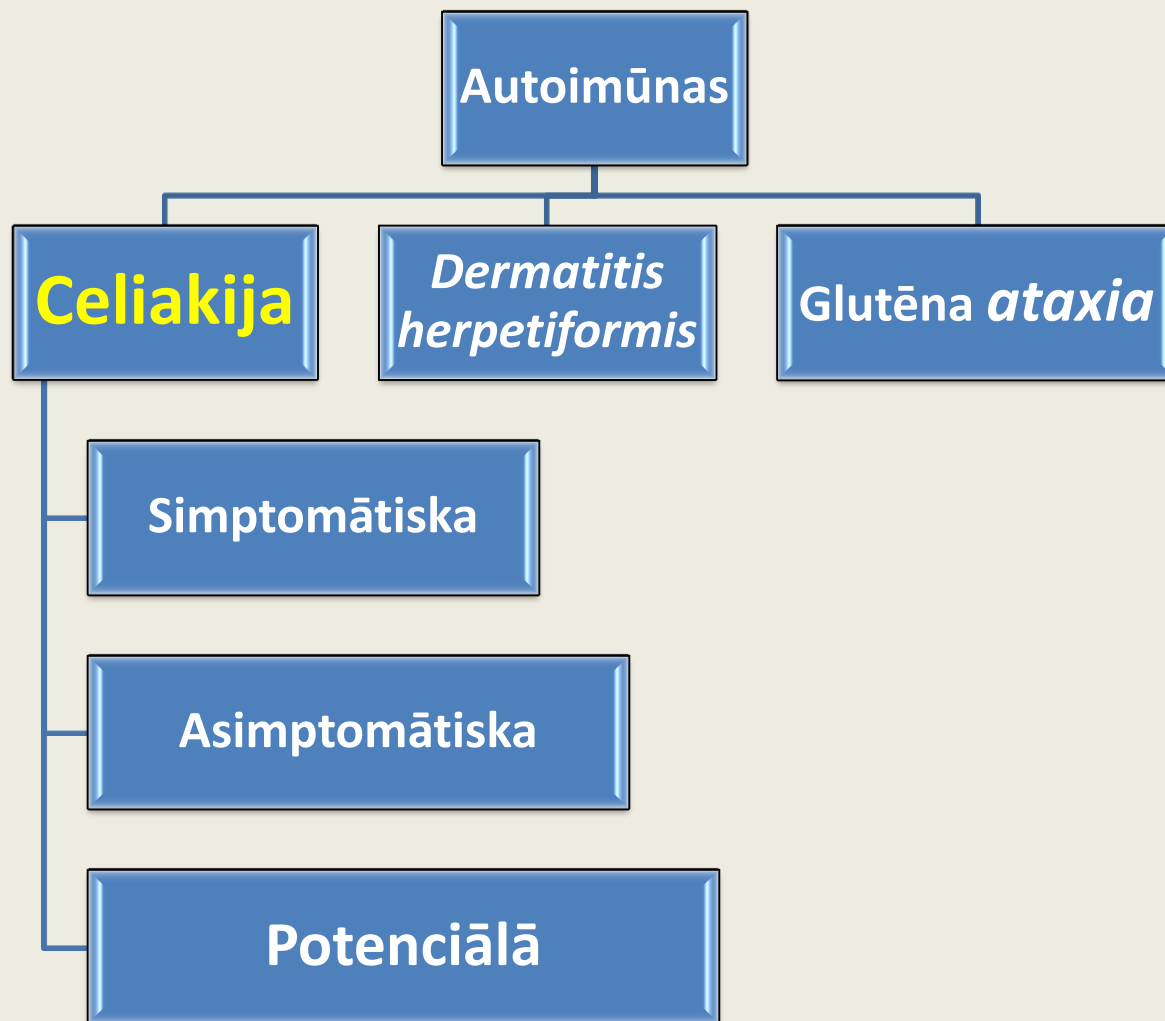
- 56% pacientu KMI normas robežās
- **26% pacientu virssvars**
- **12% aptaukošanās**
- 5,4% pazemināts barojums..

Dr. Ieva Eglīte, 2013.gada oktobris

Glutēna izraisītās saslimšanas

(Sapone et al. BMC Medicine 2012)

Glutēna
sensitivitāte

Alerģijas

Celiakija ir unikāls autoimūnās slimības modelis:

- Zināma ģenētiskā predispozīcija- HLA DQ2/DQ8 ir > 95% pacientu ar celiakiju;
- Zināms autoantigēns- audu transglutamināze;
- Zināms apkārtējās vides izraisītājfaktors- glutēns.

Kā ar ārstēšanu?

Medicīnas literatūrā vairāk analizētas diagnostikas problēmas nekā pacientu aprūpe, kad noteikta celiakijas diagnoze.

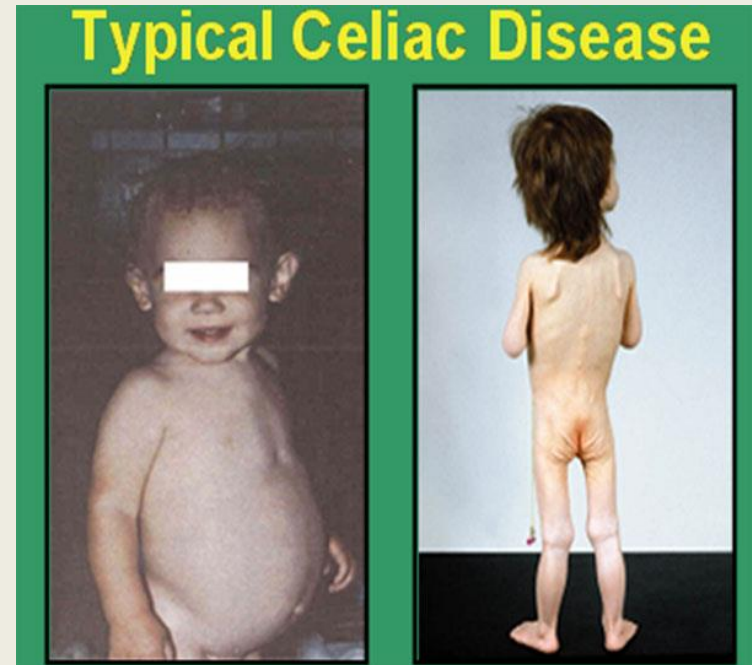
Pacientu aprūpe un novērošana

- *Codex Alimentarius* (CODEX STAN 118-1979, rev.2008):
 - Dabiskie bezglutēna produkti ≤ 20 mg/kg (droši praktiski visiem pacientiem)
 - Sagatavotie produkti < 100 mg/kg.
- Multivitamīni (B grupas);
- Fe, folskābes substitūcija;
- Laktozes ierobežojums, ja sekundāra laktozes intolerance;
- Ca, D vitamīns.

J Intern Med 2011; 269:560-571

No banānu un augļu diētas līdz uzturam bez kviešiem..

*W.K.Dicke: A simple diet for Gee- Herter`s Syndrome.
Het Nederlands Tijdschrift voor Geneskunde. 1941.*

**Pirms Otrā pasaules kara mirstība
bērniem ar celiakiju sasniedz 30-35%..**

Kāpēc svarīga pacientu kontrole pie ārsta un uztura speciālista?

- Bezglutēna diēta pacientam ar celiakiju jāievēro visu mūžu un nav citas alternatīvas ārstēšanas;
- Nepareizi uztura ierobežojumi var izraisīt uzturvielu, vitamīnu un minerālvielu deficītu;
- Celiakija ir slimība ar vēlīnu komplikāciju risku un citu autoimūnu slimību risku.

Līdzestības problēmas bezglutēna diētai

- Dažādu pētījumu dati norāda 45- 90% līdzestību bezglutēna diētai;
- Vismaz 50% bērnu, kuri ikdienā saņem glutēnu nelielā daudzumā, var konstatēt morfoloģiskas izmaiņas tievo zarnu gļotādā;
- Lielākai daļai pacientu nenovēro simptomus uz daļējas bezglutēna diētas fona, bet daži sūdzas par gremošanas problēmām, miega traucējumiem, galvassāpēm un nogurumu;
- Nav laboratorisku rādītāju izmaiņu, kas tieši pierādītu nelielu glutēna daudzumu uzturā;
- Komplikāciju risks saglabājas pacientiem ar daļēji ievērotu bezglutēna diētu.

Journal of Pediatric Gastroenterology & Nutrition. 47(3):344-348, September 2008

Faktori, kas ietekmē līdzestību diētai

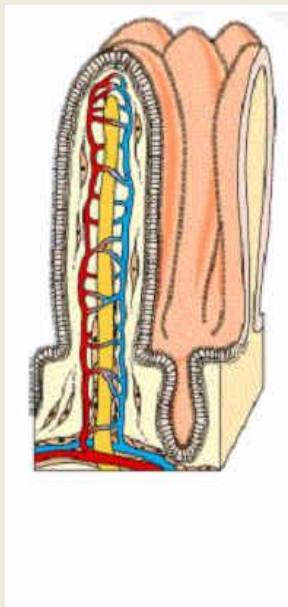
Samazina:

- Pusaudžu vecums;
- Pacienti, kuriem diagnoze noteikta skrīninga laikā, kuriem nav simptomu vai tie mazizteikti;
- Problēmas atrast kvalitatīvu bezglutēna pārtiku;
- Zināšanu trūkums par bezglutēna produktiem.

Uzlabo:

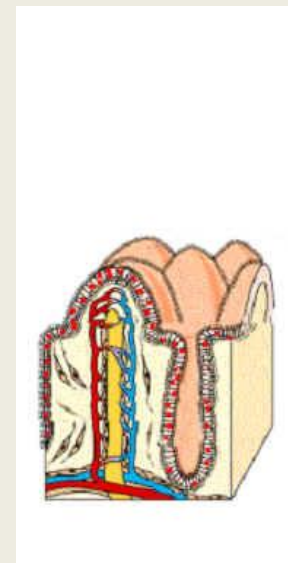
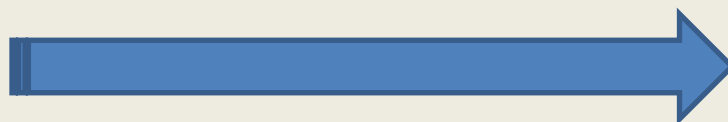
- Bērni, kuriem diagnoze noteikta agrīnā vecumā;
- Labas zināšanas par bezglutēna pārtiku;
- Bezglutēna pārtikas pieejamība ārpus mājas, sevišķi pusaudžu vidū.

Cik liela deva glutēna var būt kaitīga?

Vesela tievo zarnu
bārkstiņa

50 mg glutēna izraisa
mikroprovokāciju

Celiakijas pacienta
zarnu bārkstiņa

~100 pārsniedz pieļaujamo glutēna devu
celiakijas pacientam

Faktori, kas uzlabo līdzestību bezglutēna diētai

- Bezglutēna produktu un ēdienu pieejamība skolās un kafejnīcās;
- Finansiāls atbalsts ģimenēm, kurās ir bērni ar celiakiju;
- Informētība par diētu un glutēna saturu produktos.

Journal of Pediatric Gastroenterology & Nutrition. 47(3):344-348, September 2008

Paldies par uzmanību!